

Vysoká škola kreativní komunikace

Katedra fotografie a audiovize

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Audiovizuální přístupy současné české
rapové scény

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra vizuální tvorby

Fotografie a audiovize

Praktická část: Dokumentární snímek o rapovém uskupení DRO

Teoretická část: Audiovizuální přístupy současné české rapové scény

Autor: Oliver Stejskal

Vedoucí práce: MgA. Marek Štím

2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpal. Stvrzuji, že všechny odevzdané výtisky mé bakalářské práce se shodují s elektronickou verzí v informačním systému VŠKK a souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely studia a výzkumu.

V Praze dne.....

Podpis autora:

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval MgA. Markovi Štimovi za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích teoretické a praktické části mé bakalářské práce.

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je vizualita současných českých rapových videoklipů. V jejím úvodu autor věnuje pozornost charakteristice hudebního videoklipu a jeho vývoji v globálním i lokálním kontextu a analyzuje klíčové okamžiky, které přispěly k současné podobě tohoto média. Dále autor kategorizuje videoklipy podle jejich obsahu a detailně popisuje tvůrčí proces, který s nimi souvisí, s detailním zaměřením na fázi postprodukce, zejména užití vizuálních a přechodových efektů. V závěrečné části práce autor aplikuje své teoretické poznatky na tvorbě praktické části, kterou je dokumentární snímek mapující tvorbu pražské rapové skupiny DRO.

Klíčová slova

Hudební videoklip, rap, vizuální efekty, vývoj, klipové trendy

Abstract

The topic of this bachelor thesis is the visualization of contemporary Czech rap music videos. In the introduction, the author focuses on the characteristics of music videos and their development in the global and local context, analyzing the key moments that contributed to their current form. Furthermore, the author categorizes music videos according to their content and provides a detailed description of the creative process involved, with a specific focus on the post-production phase, particularly the use of visual and transition effects. In the final part of this thesis, the author applies his theoretical knowledge to a practical part and creates a short documentary film that maps the origins of Prague rap crew DRO.

Keywords

Music video, rap, visual effects, development, video trends

Obsah

Úvod	9
1 Hudební videoklip	10
1.1 Historie hudebního videoklipu	11
1.2 Vliv hudební televize MTV	12
2 Kategorizace hudebních videoklipů	14
2.1 Kategorizace podle obsahu	14
2.2 Kategorizace podle stylu	14
2.2.1 Standartní klip	14
2.2.2 Performativní klip	14
2.2.3 Narativní klip	15
2.2.4 Art klip	16
3 Vývoj rapových videoklipů v Česku	17
3.1 První záznamy	17
3.2 Devadesátá léta	17
3.3 Digitalizace a její vliv (2000-2010)	18
4 Současnost	21
4.1 Vliv zahraničních tvůrců	26
5 Proces tvorby hudebních videoklipů	28
5.1 Preprodukce	28
5.2 Produkce	29
5.3 Postprodukce	29
5.4 Střihová skladba hudebních videoklipů	29
5.4.1 Typologie střihů v současných videoklipech	31
5.5 Vizuální efekty	32
5.5.1 Zelené plátno	32
5.5.2 Virtuální produkce	33
5.5.3 Rotoskopie	34
5.5.4 Modifikace obrazu	35
5.5.5 Integrace AI	35
5.5.6 Fenomén přechodových efektů	36
5.6 Propagace hudebních videoklipů	37
Závěr	38
Praktická část	39

Preprodukce.....	39
Produkce	40
Postprodukce	40
Bodový scénář.....	41
Obrazová příloha.....	42
Terminologický slovník.....	43
Zdroje a prameny	44
Literatura.....	44
Internetové zdroje	46
Rozhovory	48
Seznam videoklipů	49

Úvod

Nacházíme se v digitální době, kde dominují technologie a internet. Tento vývojový směr digitalizace vede k nárůstu poptávky po vizuálním obsahu, což zásadně ovlivňuje i hudební průmysl. V současnosti jsou hudební videoklipy jedním z nejrychleji rostoucích trendů, o čemž vypovídají i jejich úspěšné statistiky na streamovacích platformách, především YouTube, kde často zabírají přední umístění v kategorii trendů.

Interpreti skrze videoklipy propagují nejen svoji tvorbu, ale také budují vlastní vizuální identitu, která je odlišuje od ostatních a upevňuje jejich postavení v hudebním světě. Správně vytvořený hudební videoklip může mít významný vliv na vnímání a prožitek z celé písně. Nejedná se totiž jen o prostý doprovod hudby, ale spíše o audiovizuální prožitek, který může umocnit atmosféru skladby.

Pro tuto tematiku jsem se rozhodl především z osobních důvodů. Již od dětství jsem obdivoval rapovou kulturu a její propojení s videotvorbou. Této oblasti bych se chtěl nadále věnovat. Dalším impulsem je, že jsem na několika hudebních videoklipech pracoval jako kameraman, střiháč, či VFX tvůrce a rád bych se v tomto oboru zdokonaloval.

V teoretické části této práce budou nejprve stručně probírány klíčové momenty v historii hudebního videoklipu a vývoj rapového videoklipu v lokálním kontextu, který uvedu v konkrétních příkladech současných tvůrců. Dále se zaměřím na kategorizaci hudebních videoklipů na základě jejich obsahu a stylu a definuji základní prvky a postupy, které se v nich objevují nebo vzájemně kombinují. Následně popíšu proces vzniku videoklipů s detailnějším vhladem do oblasti vizuálních efektů, které se za téměř padesátiletou existenci tohoto fenoménu staly jedním z klíčových prvků tohoto média.

Cílem této práce je zmapovat vývoj rapového hudebního videoklipu, jeho proměnu v průběhu času s důrazem na trendy, které vedly k současné podobě tohoto odvětví audiovizuální tvorby a vytvořit tak přehledný materiál pro ty, jež daná problematika zajímá ať už z pohledu příznivců tohoto hudebního žánru nebo současných či budoucích tvůrců rapových videoklipů.

1 Hudební videoklip

Vzhledem ke komplexnosti tohoto „žánru“ je obtížné jej jednotlivě definovat. Z obecné perspektivy lze hudební videoklip charakterizovat jako krátkometrážní audiovizuální dílo, jehož dominantním prvkem je hudba. Vizuální doprovod skladby společně s hudební složkou tvoří dohromady umělecké dílo skládající se z řady souvisejících komponentů zahrnujících obraz, zvuk a pohyb, které jsou v něm stejně důležité a navzájem se ovlivňují a inspirují.¹

Pro jasnější porozumění termínu uvádím parafrázovanou původní definici historika filmové tvorby a médií Pavla Sczeganika: „Videoklip charakterizuje jako krátkometrážní, zpravidla 3-5minutový audiovizuální žánr, který vzniká za účelem vizualizace konkrétní hudební skladby. Jako první vzniká hudební skladba, která následně omezuje samotnou délku videoklipu. Délka však může být i prodloužena, a to formou prologu či epilogu tvořeného například dialogem postav, titulky apod. Většina videoklipové produkce však původní stopáž skladby zachovává.“²

Na akademické půdě je pak dále hudební video definováno různě. Goodwin pro něj používá pojmy jako například nihilistická neo-fašistická propaganda³, zatímco Shore jej definuje jako projev síly, bohatství, dekadenci, měkkou pornografii či sen.⁴

Americký hudební a kulturní kritik George Nelson v úvodu své knihy *Hip Hop America* uvádí, že to byly právě hudební videoklipy, co proměnilo hip hop z undergroundové hudby na nejvíce vzhledem řízenou součást hudebního průmyslu a přiděluje důležitou roli zejména stylistům a kameramanům.⁵

Vizualita rapových videoklipů se ale nedá definovat jako celek s jasně zavedenými pravidly, protože videoklipy se mohou diferenciovat v závislosti na subžánrech rapové hudby. Například klipy pro „old school“ boombap rap často používají klasické pouliční scény, zatímco současné trapové videoklipy mají tendence k abstraktním projevům.

¹ Schwartz 2007, s. 10.

² Sczeganik 1998, s. 21.

³ Goodwin 1992, s. 3.

⁴ Shore 1985, s. 98-99.

⁵ George 1998, s. 14.

1.1 Historie hudebního videoklipu

V historii hudebního klipu existuje přímá souvislost s vývojem filmu. V počátcích své existence měl hudební klip odlišnou podobu a funkci než v současné době, kdy se stává běžnou součástí mediálního prostředí. Pro získání plného povědomí o jeho historii je tak třeba začít u samotného počátku kinematografie.

Koncept spojování hudby s obrazem má kořeny až v roce 1894, kdy vydavatelé notových záznamů Edward B. Marks a Joe Stern najali fotografa George Thomase a další umělce s cílem podpořit prodej své písně „The Lost Child“. Thomas využil tzv. kouzelnou lucernu k promítání série statických obrazů na plátno během hudebního vystoupení. Díky této inovativní kombinaci zvukových a vizuálních prvků se tato skladba stala celonárodním hitem a její prodeje přesáhly dva miliony kopií. V důsledku tohoto úspěchu se tento styl vizualizace stal populární formou zábavy a je považován za zásadní krok v historii hudebního videa.⁶

O rok později byly uspořádány první projekce krátkometrážních filmů bratří Lumiérů, čímž započala takzvaná němá éra – filmy se promítaly bez zvuku nebo za doprovodu živého hudebního vystoupení. Za přechod mezi němou érou a moderní kinematografií se považuje film Jazzový zpěvák⁷, který se díky technologii Vitaphone od společnosti Warner Studios v roce 1927 stal nejen prvním audiovizuálním dílem, ale také prvním hudebním videoklipem.⁸ Ve 40. letech 20. století se v USA objevil nový trend v podobě hudebních videoklipů zvaných Soundies. Tyto videa se přehrávala na speciálních strojích na mince Panorams a předznamenaly éru moderních jukeboxů.⁹

První vizuálně sofistikované stylizované klipy začaly vznikat v 50. letech. Jedním z nich je kupříkladu československý videoklip "Dáme si do bytu"¹⁰ režírovaný Ladislavem Rychmanem, který je považován za první propagační hudební videoklip na světě, zejména kvůli tomu, že již v roce 1958, kdy všichni zaznamenávali koncerty, obsahoval stylizační

⁶ Altman 2004, s. 107.

⁷ Mammy – Al Johnson (Jazz Singer performance). In: YouTube [online]. 19.05.2010. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=PIaj7FNHnjQ>>. Kanál uživatele Xanadude192.

⁸ Starkey, Arun. *Looking back at 'The Jazz Singer', the very first 'talkie' film*, 2021 [online]. [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <<https://faroutmagazine.co.uk/the-jazz-singer-history-al-jolson/>>.

⁹ James 2016, s. 398.

¹⁰ Irena Kačírková & Josef Bek - Dáme si do bytu (oficiální video). In YouTube [online]. 05.11.2018. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=keCzyYEGxN0>>. Kanál uživatele SUPRAPHON.

prvky typické pro dnešní videoklipy – byl natočen v ateliéru za využití rekvizit a z různých úhlů kamery.¹¹

S rozmachem televizních stanic se v 60. letech staly populární pořady, kde známí umělci představovali své nejnovější hity. Největší hvězdy však nemohly vystupovat všude, proto se započaly natáčet hudební videoklipy, jejichž hlavní výhodou bylo, že neměly prostorové ani časové omezení, čímž interpretům umožnily ukázat více než při živém vstupu.¹² Současně s technologickým pokrokem a vývojem hudební scény začaly později vznikat dnes již ikonická díla jako například Bohemian Rhapsody (Queen) nebo A Hard Days Night (The Beatles).

1.2 Vliv hudební televize MTV

Videoklipy se v televizi vysílaly už před vznikem MTV, ale často stále nebylo zřejmé, zda se jedná o cíleně vytvořený videoklip, nebo pouhý záznam živého vystoupení.¹³ Významným datem ve světě hudebních videoklipů se stal 1. srpen 1981, kdy s historicky prvním videoklipem od The Buggles se symbolickým názvem „Video Killed the Radio Star“¹⁴ spustila vysílání hudební televizní stanice MTV. Ta během krátké doby přerostla v hlavní nástroj propagace nové hudby a umožnila umělcům prezentovat své dílo širokému publiku.

Narůstající obliba tohoto televizního kanálu vedla ke zvýšení rozpočtů určených na produkci videoklipů, což napomohlo vytváření čím dál zajímavějších a kreativnějších hudebních videí.¹⁵ Rap si na premiéru v rámci MTV musel počkat, protože televizní stanice zpočátku odmítala vysílání hudby vytvořené afroamerickými umělci, a to kvůli definici rocku jako formy hudby, která odmítá černochoy.¹⁶ Dva roky po spuštění stanice se v reakci na úspěch hitů Michaela Jacksona MTV nakonec rozhodla k prolomení rasové bariéry a 10. března

¹¹ Warped Factor, *I Want My MTV: The Evolution Of The Music Video*, 2021 [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <<http://www.warpedfactor.com/2021/07/i-want-my-mtv-evolution-of-music-video.html>>.

¹² Meixner, Mary, *Sémiotika hudebních videoklipů: Je to ve hvězdách*, 2011 [online]. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <<http://25fps.cz/2011/peeters/>>.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ The Buggles - Video Killed The Radio Star (Official Music Video). In: YouTube [online]. 08.10.2010. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=W8r-tXRLazs>>. Kanál uživatele TheBugglesVEVO.

¹⁵ Vole, Maria, *How MTV changed the face of music videos*, 2022 [online]. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <<https://www.readersdigest.co.uk/culture/music/the-evolution-of-mtv-and-music-videos>>.

¹⁶ Goodwin 1993, s.133–137.

1983 odvysílala první hudební videoklip s černošským interpretem.¹⁷ To otevřelo příležitost ostatním afroamerickým tvůrcům včetně rapperů, jejichž působení v pravidelném vysílání na MTV zahájila píseň „Rock Box“ od Run-DMC.¹⁸ Od srpna 1988 započalo vysílání programu s názvem „Yo! MTV Raps“, zahrnující vysílání videoklipů, rozhovory s rappery, novinky ze světa hip-hopu, taneční soutěže nebo módní trendy.¹⁹

¹⁷ Palmer, Tamara, *How the 'Billie Jean' Video Changed MTV*, 2013 [online]. [cit. 2032-04-07]. Dostupné z: <<https://www.theroot.com/how-the-billie-jean-video-changed-mtv-1790895543>>.

¹⁸ RUN DMC – Rock Box (Official Video). In: YouTube [online]. 25.10.2009. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=GND7sPNwWko>>. Kanál uživatele Run DMC.

¹⁹ Daly, Wice 1999, s. 224.

2 Kategorizace hudebních videoklipů²⁰

Podle základní vizuální kategorizace se hudební videoklipy dělí na hrané, natáčené v reálných prostorech za pomoci kamery a animované, vytvářené v postprodukcii. Tyto kategorie můžeme dále hlouběji dělit dle obsahu.

2.1 Kategorizace podle obsahu

Sven E. Carllson kategorizuje hudební videoklipy na základě narace do tří hlavních kategorií v souladu s klasickými kinematografickými tradicemi:

1. **Klasická vizuální narace** – Vizuální prvky videoklipu dokáží samy o sobě vyprávět příběh bez potřeby hudebního doprovodu.
2. **Vizualizace hudebního vystoupení** – Stěžejním bodem je vystupující interpret či uskupení dosazené do reálného nebo virtuálního prostředí, které koresponduje s obsahem a náladou písně. Do této kategorie spadají i záznamy ze živých vystoupení.
3. **Experimentální vizuální narace** – Neopírá se o tradiční lineární děj. Namísto kontinuálního vyprávění se skládá z nepředvídatelných kombinací záběrů se silnými, mnohdy až abstraktními vizuálními prvky.

2.2 Kategorizace podle stylu

2.2.1 Standartní klip

Standardní klip je kombinací všech tří výše uvedených kategorií. Koncept standardního klipu má mnoho variant. Interpret se v něm může aktivně zapojit do příběhu, může v něm působit například jako své alter ego, mezi jednotlivými střihy může měnit vzhled, lokace, aktivity nebo se přesouvat v čase.

2.2.2 Performativní klip

Ukazuje vystoupení jednotlivce nebo hudebního uskupení. Jedny z klišé v rapových performance videích jsou například chůze po ulici, nahrávání hudby ve studiu, nebo záznam koncertu.

²⁰ Carllson, Sven E. *Audiovisual poetry or Commercial Salad of Images? - Perspective on Music Video Analysis*, 2013 [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <http://filmsound.org/what_is_music_video/>.

Typickým modelem performativního videoklipu je dvoudílná série singlů "Molotow"²¹, které v letech 2021-2022 vydal strašnický rapper Smack One. Tyto videoklipy byly natočeny v exteriérech noční Prahy s využitím jediného záběru a charakteristické pro ně je dynamický pohyb kamery, neustálé zoomování a využití filtrů vestavěných v kameře pro přecházení do módu nočního vidění.

Do této kategorie lze zařadit i veškeré videoklipy, které vznikly v rámci výzvy Hot16Challenge, které se v polovině roku 2020 zúčastnila téměř celá česká rapová scéna s cílem vytvořit kampaň na přispívání peněz na boj proti nemoci Covid-19. Podmínkou této výzvy bylo maximálně 72 hodin od nominace nahrát rapovou sloku, společně s videoklipem ji publikovat na internet a nominovat další rappery.

2.2.3 Narativní klip

Obsah narativního klipu lze interpretovat jako krátký němý film doprovázený hudbou. Má za cíl vyprávět snadno sledovatelný srozumitelný příběh. Oproti jiným druhům klipů neobsahuje zpěv synchronizovaný s pohyby rtů interpreta. V určitých případech se v jeho průběhu může hudba zastavit a odehrát krátký děj s dialogem.

Ve videoklipu „Cizí tváře“²² se objevují v hlavních rolích interpreti této skladby Sergei Barracuda a Pastor (dříve spojení v label Azurit Kingdom) představující gangsterskou dvojici kradoucí auta. Narativní linie vrcholí zradou, udáním od ženy, do které se jeden z uskupení v příběhu zamiluje. Tento klip zmiňuji především kvůli jeho filmové kvalitě a vzhledem k tomu, že se během celé stopáže neobjeví ani jeden synchron, ho považuji za exemplární ukázkou narativního videoklipu. Je třeba dodat, že toto uskupení má na kontě více narativních videoklipů s gangsterskou tematikou jako třeba singl „Práce“²³, ve kterém v polovině stopáže doplňuje děj dialog interpretů, nebo „Crime Story“²⁴ popisující kriminální život formou POV jednoho z rapperů.²⁵

²¹ Smack One - Molotow (Chimera 3 Video). In: YouTube [online]. 17.11.2021. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=BDz0FINCA7E>>. Kanál uživatele ARCHETYP 51.

²² AK ft. Ektor - Cizí tváře (OFFICIAL VIDEO). In: YouTube [online]. 25.6.2015. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=tGRFOPPyt0c>>. Kanál uživatele 4722.

²³ AK - Práce (OFFICIAL VIDEO). In: YouTube [online]. 14.10.2015. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=kIR5R65V0J8>>. Kanál uživatele 4722.

²⁴ Pastor - Crime Story (OFFICIAL VIDEO). In: YouTube [online]. 25.04.2018. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=aX5J2ymTaig>>. Kanál uživatele 4722.

²⁵ Zkratkou POV (point-of-view) je myšlen záběr z pohledu první osoby.

2.2.4 Art klip

Nepoukazuje na žádný lineární příběh ani synchron s interpretem. Tato kategorie je otevřená experimentům a má neomezený prostor pro vyjádření kreativity umělce. Často využívá postprodukční či světelné efekty a přechody mezi mnohdy až abstraktními záběry.²⁶

Do této kategorie se nejčastěji řadí videoklipy interpretů, jejichž samotná hudební tvorba je svým způsobem taktéž částečně experimentální. Vzorným příkladem je „Arleta – Sex“ (2022)²⁷. Interpretka je zde vyobrazena jako silueta, která se různě deformuje do okolních světelných prostorů. Většina stopáže videoklipu se skládá z abstraktních povrchů objektů připomínajících meteority.

Experimentální distorze ve videoklipu „Arleta – Sex“ (2022).

O hudebních videoklipech ovšem nelze uvažovat jako o jednotvárném produktu, který lze vždy zařadit pouze do jedné kategorie, protože se často navzájem kombinují. Hybridita se může ve videoklipu projevovat na několika osách současně.²⁸

²⁶ Carlsson, Sven E., 2013 [online]. *Audiovisual poetry or Commercial Salad of Images? - Perspective on Music Video Analysis* [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <http://filmsound.org/what_is_music_video/>.

²⁷ Arleta - Sex /// prod. David Herzig (official music video). In: YouTube [online]. 24.11.2022. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=Ki0oXsdAOAc>>. Kanál uživatele Arleta.

²⁸ Railton 2011, s. 46-65.

3 Vývoj rapových videoklipů v Česku

3.1 První záznamy

Za první průkopníky českého rapu se považují Manželé – skupina, jejíž kořeny sahají až do roku 1982. Tvořily ji manželské páry Hajdovských a Gartnerových. Lesík Hajdovský a jeho žena Mirka bydleli na Jižním Městě, které se později stalo námětem pro první českou rapovou skladbu. Když Hajdovský v roce 1983 na vlastnoručně vyrobenou anténu naladil západoněmeckou rádiovou stanici Bayern III, kde hrála píseň „New York, New York” od amerických raperů Grandmastera Flashe a The Furious Five, jejíž text oslavoval život ve městě s inspirovalo natolik, že o rok později vytvořil její český ekvivalent nesoucí název „Jižák”, který je považován za první český zvukový záznam rapu.²⁹ V roce 1990 byl v rámci televizního pořadu Klubparáda odprezentován performance videoklip k písni „Všichni hrajou dobře, jen my hrajem špatně”³⁰ a stal se tak pravděpodobně nejstarším rapovým videem v Česku.³¹

„Jó Jižák Jižák město snů, my žijem tu už spoustu dnů // Beton je tady

a beton je i tam, všechno je na beton a každej fandí nám“.³²

3.2 Devadesátá léta

V 90. letech 20. století se české rapové videoklipy vyznačovaly převážně jednoduchým provedením a vzhledem k vysokým nákladům byly často natáčeny za domácích podmínek, v nijak mimořádně stylizovaných reálných exteriérech. Na začátku této éry byly koncepční klipy vzácné. Obsahem většiny z nich byl tehdy každodenní život ve městě a aktivity spjaté s hip hopem, jako jsou breakdance, graffiti, DJing nebo životní styl raperů.

²⁹ Horák, Ondřej. *Momenty českého rapu #1: Od Manželů přes WWW až po Chaozz a PSH*, 2019 [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <<https://www.biggmagg.cz/articles/7492/momenty-ceskeho-rapu-1-od-manzelu-pres-www-az-po-chaozz-a-psh>>.

³⁰ Lesík Hajdovský a Manželé Všichni hrajou dobře, jen my hrajem špatně!. In: YouTube [online]. 01.09.2010. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=nJQHHzDaMivw>>. Kanál uživatele 212buby.

³¹ Pajerová, Hedvika. *TOP 10 nejstarších videoklipů, které formovaly českou rapovou scénu*, 2017 [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <<https://www.ireport.cz/clanky/style/top-10-nejstarsich-videoklipu-kttere-formovaly-ceskou-rapovou-scenu>>.

³² Refrén první české rapové písně „Jižák“ od skupiny Manželé.

Právě graffiti se stalo námětem pro jedny z prvních českých rapových videoklipů „Noční můra”³³ od writerské³⁴ skupiny WWW. O tuto tematiku se opírá také videoklip „Policyjééé”³⁵ z roku 1996, debutový počín skupiny Chaozz, která se stala první populární a komerční rapovou skupinou, čemuž napomohly natočené videoklipy, propagované v televizních hitparádách na veřejnoprávních i komerčních televizích.³⁶

Za zmínku stojí také PSH s videoklipem k cover³⁷ verzi písně „Jižák”³⁸ od Lesíka Hajdovského, který vznikl v roce 1998. V porovnání s klipy tohoto období se dá považovat za částečně experimentální, a to zejména kvůli tomu, že se v něm objevují abstraktní detaily připomínající mikroskopické záběry hýbajících se bakterií. Dalším zajímavým technickým aspektem tohoto videoklipu je rámové ohraničení, ze kterého interpreti vystupují do prostoru. Kamera dále pracuje s částečnou neostrotí obrazu, která místy působí, spíše jako kdyby byl zamazán povrch objektivu. Ihned v úvodních deseti sekundách videoklipu si divák může všimnout také přechodu mezi dvěma záběry přes oko jednoho z raperů.

3.3 Digitalizace a její vliv (2000-2010)

Digitalizace ovlivnila vývoj rapových videoklipů hned v několika směrech. Pro jejich tvůrce znamenal přechod z analogových na digitální zařízení především nižší náklady a díky prvním softwarům pro střih také nový způsob, jak s tímto médiem pracovat. Po přelomu tisíciletí se rap v Česku začíná více prosazovat. V září roku 2001 vzniká první tištěný rapový magazín BBarak a rok poté je uspořádán první ročník dnes již ikonického festivalu Hip Hop Kemp.

Zlom pro český rap a jeho vizuální vyjádření přichází v roce 2004, kdy se objevuje uskupení Supercrooo (Hugo Toxx a James Cole, známí také jako Hack a Phat) se svým debutovým projektem Toxic Funk. Ten se od tehdejšího obsahu rapových písní výrazně liší, a to především kritikou celebrit, používáním vulgarismů a rozebíráním kontroverzních témat, na

³³ WWW - Noční můra. In: YouTube [online]. 13.10.2007. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=yzg74OTuXU4>>. Kanál uživatele Jakub Svoboda.

³⁴ Označení „writer“ se používá člověka, který se aktivně věnuje tvorbě graffiti.

³⁵ Chaozz - Policyjééé. In: YouTube [online]. 01.04.2006. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=HRGDWWBqIDk>>. Kanál uživatele Tesla - [Elon Musk].

³⁶ Miko, Martin. *Klikatá cesta Chaozzu: Za vyprodanými koncerty stály v minulosti vypískané shows i rány lahvi do hlavy*, 2019 [online]. [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <<https://g.cz/klikata-cesta-chaozzu-za-vyprodanymi-koncerty-staly-v-minulosti-vypiskané-shows-i-rany-lahvi-do-hlavy/>>.

³⁷ Termín „cover“ se používá k označení původní skladby, která byla nově interpretována někým jiným.

³⁸ PSH Jižák Praha. In: YouTube [online]. 09.03.2007. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=AKfEQ1cGyqc>>. Kanál uživatele tormentandr.

což tehdejší rapová komunita nebyla zvyklá.³⁹ Vydání alba doprovázel hudební videoklip Superstar,⁴⁰ ve kterém dvojice reaguje na umělý vznik soudobých celebrit a naznačuje jejich neblahou budoucnost.

Barbora Ivanová z hudebního vydavatelství EMI (dnes Warner Music) v reportáži z roku 2005 uvádí: „Jak klip, tak píseň se pravděpodobně stanou testem průchodnosti svobodného názoru na oslavovaný nový fenomén v tuzemském šoubyznysu.“⁴¹

Jedná se o standardní videoklip, jehož hlavní tváří je herečka Barbora Poláková, která v roli teenagerky sní o tom, že se stane onou slavnou Superstar. Samotný videoklip kombinuje performance synchron interpretů s dějovou linkou o sériové výrobě hvězd, na které Supercrooo reagují v roli kritických porotců. V porovnání s videoklipy uvedenými v předchozí kapitole působí Superstar více filmovým dojmem, a to především kvůli práci se světlem, kamerou a stylizací prostředí. Jednou z výrazně stylizovaných scén je výrobní linka, v níž probíhá pásová výroba a následný export celebrit do oběhu nákupních řetězců, kde jsou k zakoupení.

V důsledku kontroverze, kterou klip svým obsahem vyvolal, byl omezen například na televizi Óčko: „Objevili se dva mladíci, kteří haní dílo úspěšných ze SuperStar a my jsme nechtěli být hlásnou troubou jejich názoru. Jejich prezentace je zlá. Navíc kdybychom hráli třeba Anetu a o deset minut později SuperCrooo, nebylo by to ideální,“ uvedl v souvislosti s omezením tehdejší technický ředitel Óčka Lukáš Hnilička.⁴²

³⁹ HipHopStage. *10 nejdůležitějších momentů v dějinách české Hip Hop scény*, 2018 [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <<https://www.hiphopstage.cz/10-nejdulezitejsich-momentu-v-dejinach-ceske-hip-hop-sceny/>>.

⁴⁰ Supercroo - Superstar. In: YouTube [online]. 11.02.2007. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=OH93YEQyMbE>>. Kanál uživatele ujomilos.

⁴¹ iDnes. *SuperCrooo dávají na frak SuperStar*, 2005 [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/kultura/hudba/supercrooo-davaji-na-frak-superstar.A050601_112600_hudba_kot>.

⁴² iDnes. *Televize omezila klip hanící SuperStar*. 2005 [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/kultura/hudba/televize-omezila-klip-hanici-superstar.A050808_103553_zpr_kultura_kot>.

Práce s umělým osvětlením ve videoklipu „Supercrooo – Superstar“ (2005).

V roce 2005 je spuštěn web YouTube, který je v dnešní době přední platformou pro sdílení hudebních klipů. Jedna ze svých prvních videí na něm v této době publikuje například MC Marpo (Jděte mi z cesty), nebo Indy (1000 MCs). Jde ale o poměrně generické performance videoklipy bez hlubšího kontextu. V tomto období se také formují první české rapové labely BigBoss a Ty Nikdy.⁴³ V roce 2007 v Česku vznikají první rapová rádia, jsou to internetové HipHopStage nebo pražské frekvenční rádio Spin. Rap se ve stejném roce také poprvé stává soundtrackem pro film *Gyml* (Indy & Wich – Z tvój čtvrti).⁴⁴ O rok později vzniká devadesátiminutový dokument *Česká RAPublika*, jehož protagonisty jsou kapely Indy & Wich, PSH a Supercrooo. Tento dokument vznikl pod režijním vedením Pavla Abraháma, který se například v roce 2015 podílel na tvorbě dokumentární série *Kmeny*, mapující městské subkultury.

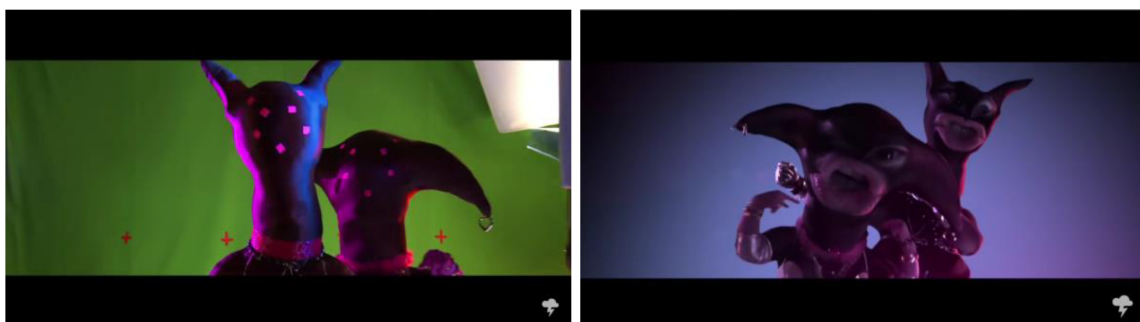
Za zásadní osobnost českého hudebního videoklipu tohoto období s významným přínosem pro jeho další vývoj považují bývalého člena jednoho z prvních českých rapových a graffiti hnutí „WWW“ Jana Zajíčka alias Scarfa, který se jako režisér, scénárista a editor podílel na videoklipu „Hugo Toxx – Meleme, meleme kávu feat. Vladimír 518“ (2009)⁴⁵,

⁴³ HipHopStage. *TOP 20 českých rapových labelů podle sledovanosti na Youtube*, 2020 [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <<https://www.hiphopstage.cz/top-20-ceskych-rapovych-labelu/>>.

⁴⁴ HipHopStage. *10 nejdůležitějších momentů v dějinách české Hip Hop scény*, 2018 [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <<https://www.hiphopstage.cz/10-nejdulezitejsich-momentu-v-dejinach-ceske-hip-hop-sceny/>>.

⁴⁵ Hugo Toxxx feat. Vladimír 518 - Meleme meleme kávu (OFFICIAL VIDEO). In: YouTube [online]. 09.07.2009. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=i1jIPHgX3ak>>. Kanál uživatele BIGGBOSS.

který se od tehdejšího pojetí klipů odlišuje zejména netradiční stylizací postav za pomoci masek, na němž jsou postprodukčně za pomoci trackingu přidělena pohyblivá ústa a oči.

Hugo Toxx – Meleme meleme kávu feat. Vladimír 518

4 Současnost

Vzhledem k vyšší popularitě rapu, dostupnosti videotechniky a stříhových softwarů se v uplynulých letech významně rozrostl počet nových tvůrců jak hudebních, tak vizuálních, což vedlo k intenzivní produkci videoklipů, z nichž většina následovala již zaběhnuté tradice a postupy. Vzhledem k masové produkci je zřejmé, že v některých případech dochází ke snaze o imitaci úspěšných předchůdců. Na rapové scéně se ale objevují i tací, kteří se vůči tehdejším stereotypům videotvorby vymezují.

„S tím, jak začaly vznikat nové formy a komerčně se prosazovat, začal taky boj o identitu, takže najednou tu byli ti, kteří říkali, už nejsme ulice, už jsme v jiné úrovni, a dáváme na odív svou moc a bohatství, pak ti, kteří experimentovali s formami, které byly zrovna v kurzu, a pak konzervativní proud, který se snažil držet původní hodnoty.“⁴⁶

Za jeden z nových směrů rapu, který se na začátku druhého desetiletí objevuje, se dá považovat například horrorcore, vyznačující se hororovou tematikou, morbidní estetikou a násilnými texty. Tento styl reprezentuje label ZNK, především jeho přední představitelé – skupina Sodoma Gomora (Řezník a Desade). Horrorcorové písně mají větší tendenci k vyprávění narativních příběhů, které se z pohledu vyprávění doslova nabízí pro tvorbu videoklipů s rozsáhlejší dějovou linií, než je tomu u klasických forem rapu, jejichž hlavní lyrickou i vizuální tematikou jsou většinou sídliště, bohatství, dominance a další tradiční neustále opakovaná témata.

⁴⁶ Zelený, Straka 2021, s.117.

Za ztvárnění většiny videoklipů z tehdejší produkce ZNK stojí Rashid Garipov mezi jehož první spolupráce s Řezníkem patří „Noc plná překvapení“ (2012).⁴⁷ Tento klip svým obsahem částečně odkazuje na kultovní filmový snímek „Mechanický Pomeranč“ a krátká pasáž z tohoto díla se dokonce objevuje v úvodním záběru. Řezník ji zde sleduje v televizi a při tom užívá halucinogenní drogu DMT, která ho později nutí vraždit náhodné oběti.

Tento videoklip se řadí do kategorie standardní, protože kombinuje narativní linii s performativními prostřihy, jež fungují jako spojovník děje. Zmiňuji ho zejména kvůli tomu, že se v něm objevuje několik vizuálních efektů, které jsou pro počátek nové dekády ikonické. Jsou jimi digitální glitche, separace RGB kanálů a vrstvy překrývající obraz (tzv. overlays).

Separace kanálů RGB ve videoklipech „Řezník – Noc Plná Překvapení“ (2012) a „Orion – „Vesmírnej odpad“ (2013)⁴⁸.

V nynější podobě českého rapu lze pozorovat větší vliv současných amerických zvukových trendů než kdy předtím, včetně převládajícího atlantského subžánru trap, jenž je impulzem pro nové hudební i vizuální přístupy. Tento styl je oproti výše uvedenému horrorcoru obsahově generičtější a jeho obrazová reprezentace často nemá hlubší význam než vyobrazování interpreta jako módní ikony.

Trap se v Česku začal výrazněji projevovat až během první poloviny minulé dekády, a to především v tvorbě karlovarského rappera Logica neboli Hráče Roku a jeho hudebního labelu Yzo Empire.⁴⁹ Ten v počátcích své tvorby spolupracuje s režisérem Martinem Štemberou, známým pod uměleckou přezdívkou Flashfaker. Jejich první spoluprací vzniká

⁴⁷ Řezník - Noc Plná Překvapení OFFICIAL VIDEO. In: YouTube [online]. 01.10.2012. [cit. 203-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=yXHv7EQ7Gos>>. Kanál uživatele ZNKofficial.

⁴⁸ Orion - Vesmírnej odpad (Official video). In: YouTube [online]. 01.12.2013. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=e8zeEet706E>>. Kanál uživatele BIGGBOSS.

⁴⁹ Tkáč 2021, s. 17.

roku 2013 performativní videoklip „F*ck Swag pt.II“⁵⁰, který příkladně vystihuje tehdejší estetiku tohoto stylu – netradiční poměr stran, blikající prostřihy a davové scény vystupujících. S určitou nadsázkou by se podoba tohoto videoklipu dala přirovnat k tehdejším videoklipům chicagského rappera Chief Keefa, který měl na vývoj trapu v globálním měřítku značný vliv. Štembera se později podílel i na dalších klipech současných českých raperů jako Smack One nebo Nik Tendo a jako režiséra si ho v roce 2019 pro svůj videoklip „Midnight in Prague“⁵¹ vybral i celosvětově uznávaný americký raper Lil Xan.

Dalšími významnými tvůrci tohoto období jsou pak Dominik Křenek, Boris Sabáček, Maximilián Mráz, Andreas Gold, Daniel Kristl, Petr Žížka, Jan Ruttner a Petr Dvořák. Vzhledem k charakteru této práce jsem se rozhodl popsat dva přední současné české režiséry, jejichž přístupy a schémata se výrazně liší:

Jan Strach – režisér a kameraman reklamních a hudebních videoklipů, které jsou charakteristické svou všestranností a dokonalým technickým provedením. Strach se podílel na zpracování komerčních projektů pro přední značky, jako jsou Coca-Cola, Sprite a aktivně spolupracuje s předními labely Million + či FCK THEM. V září roku 2020 založil vlastní platformu pro rapové videoklipy s názvem „Most Wanted“. Původní myšlenkou tohoto projektu bylo zaměřit se na one take videoklipy, které vznikají za značně menší náklady, čímž chtěl poskytnout příležitost především méně známým raperům, kteří si produkčně náročné videoklipy kvůli nízkým rozpočtům nemohou dovolit.

Současně je také majitelem lifestylového video magazínu The Mag, na kterém se kromě novinek ze světa módy a rozhovorů vyskytují také záznamy ze zákulisí jeho tvorby. Strach pracuje na videoklipech v rozsáhlém produkčním týmu, což se odráží na jejich kvalitě, jež je vzhledem k využití nejmodernějších technologií srovnatelná se současnou filmovou či reklamní tvorbou.

Pro představení Strachovy tvorby jsem zvolil klip „Yzomandias – Jedna Dva“ (2022).⁵² Jedná se o standartní videoklip disponující řadou vizuálních postupů, které v této práci rozebírám. Úvodní sekvence videoklipu začíná v garáži, kde se v jednom záběru současně

⁵⁰ YZO EMPIRE x HAHA CREW - F*ck Swag pt. II (prod. by DALYB) VD by FLASHFAKER. In: YouTube [online]. 07.10.2013. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=Ebt_tirrWRI>. Kanál uživatele Million Plus.

⁵¹ Lil Xan - Midnight In Prague (Official Video). In: YouTube [online]. 03.05.2019. [cit. 2023-04-18].

Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=WKWYmQahu8E>>. Kanál uživatele lil xan.

⁵² Yzomandias - Jedna Dva (official music video). In: YouTube [online]. 24.11.2022. [cit. 2023-04-18].

Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=Yv2p-ffhj1M>>. Kanál uživatele Million Plus.

interpret objevuje v různých pozicích. Toho režisér docílil využitím automatizovaného kamerového ramene, které je předem naprogramované pro specifický pohyb, jež několikrát po sobě opakuje, čímž vzniká několik jednotlivých záběrů s identickým pohybem, které střihač v postprodukcí za pomoci masek následně spojí v jednotný celek.

„Yzomandias – Jedna Dva“ (2022).

Z garáže se taktéž, za pomoci maskovacího přechodu a kamerové jízdy interpret přesouvá do exteriéru výrazně stylizovaného basketbalového hřiště, kde probíhá hromadná party ostatních členů labelu, kteří zde užívají alkohol a grilují. Postupně se kamera orientuje na další, obdobně stylizované davové scény a vzhledem k tomu, že text písně klade důraz na luxusní vozy Mercedes, se Yzomandias paralelně objevuje v blízkosti aut této značky. Ačkoliv videoklip postrádá narativní stránku, jeví se jako přesná vizualizace toho, o čem rapper zpívá.

„Mercedes za jedna dva / Na sobě ice za jedna dva...“

V dynamickém střihovém tempu si lze také povšimnout pasáží zaznamenaných na 360stupňovou a starou VHS kameru, které v kombinaci s neustále se objevujícími animovanými texty a zářícími prvky dodávají videoklipu značnou dynamiku, která je pro Strachovy videoklipy charakteristická.

Petr Simon – vystudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze, kde současně při studiu pracoval jako graffer a runner v produkčním studiu. Později se prostřednictvím spolupráce s rapperem Viktorem Sheenem propojil s rapovou kulturou, jejíž vizuální reprezentaci formuje dodnes. Dosud se podílel na videoklipech pro Calina, Rytmuse, Million+ a reklamních spotech pro firmy Zalando, Jägermeister či Footshop. Vůči tradičnímu vizuálnímu pojetí, které dle mého názoru představuje většina projektů Jana Stracha, se Simon vymezuje důrazem na konceptuální klipy s narativní strukturou korespondující

s obsahem písně, pro jejichž záznam používá většinou analogová zařízení, která jsou dle něj mnohem syrovější a autentičtější.⁵³ Charakteristickými rysy Simonova autorského rukopisu jsou šum, atypické rámování obrazu a specifická práce s paletou barev evokující pocit nostalgie.

Všechny tyto prvky se objevují ve videoklipu „Viktor Sheen – Sérum“ (2022)⁵⁴, který skrze paralelní stříhy prezentuje černobílý synchron interpreta vystupujícího před bílým plátnem a barevně laděný příběh Asiata, který se v důsledku finanční krize odhodlá k loupeži peněz svých přátel, před nimiž následně utíká nočním městem.

„Máme hodně životů, ale každé z nich je film“⁵⁵

Tyto dvě na první pohled nesouvisející sekvence se na konci prolnou v okamžiku, kdy zloděj vnikne do budovy, v níž produkční štáb právě natáčí Sheenův synchron. Celková stopáž videoklipu činí šest minut, z nichž pouze tři jsou věnovány samotné písni. Zbylé tři minuty se zaměřují na příběh doplněný o dialogy s titulky, což mu dodává charakter krátkometrážního filmu.

Vedle skutečnosti, že aktuálně působící přední rapoví interpreti disponují značnými finančními zdroji, které jim umožňují najímat rozsáhlé produkční týmy se špičkovou výbavou, lze pozorovat, že rapové videoklipy si od druhé poloviny prvního desetiletí drží svou tradiční formu a obsah, aniž by docházelo k výrazným změnám v jejich struktuře.

⁵³ Petr Simon – GENERACE M - MEISTER GENERATION NIGHTCAST. In: YouTube [online]. 15.07.2021. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=fAluOZGJ2yY>>. Kanál uživatele Jägermeister (CZ)..

⁵⁴ Viktor Sheen – Sérum. In: YouTube [online]. 17.05.2022. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=kJHW8fWCDEk>>. Kanál uživatele Viktor Sheen.

⁵⁵ Část refrénu písně „Viktor Sheen – Sérum (2022)“

4.1 Vliv zahraničních tvůrců

Navzdory tomu, že je má práce zaměřena na současnou českou rapovou scénu, rozhodl jsem se představit několik zahraničních tvůrců, jejichž práce měla na estetiku a propagaci současných rapových videoklipů výrazný vliv.

Cole Bennett – počátky jeho kariéry se datují k roku 2013, kdy tehdy ještě jako student střední školy a příznivec hip hopové kultury společně s přáteli založil hudební internetový blog Lyrical Lemonade a v souvislosti s ním i stejnojmenný YouTube kanál, na kterém publikoval své první, tehdy ještě amatérské videoklipy pro chicagské rapery, záznamy živých vystoupení a rozhovory. Později, konkrétně v letech 2016–2017, se díky svým videoklipům pro dnes již mainstreamové rapery Lil Pumpa, Smokepurppa, Famous Dexe a Soulja Boye, dostal do širšího povědomí ostatních umělců, a to zejména kvůli využití řady tehdy neobvyklých efektů a kreativních kreslených animací, jež v počátcích tvorby používal za účelem odvedení pozornosti diváka od prostého nastavení scén.⁵⁶

Animace ve videoklipech „Soulja Boy – Workin’ It“ (2016)⁵⁷ a „Lil Pump – D Rose“ (2016).⁵⁸

Kromě tvorby hudebních videoklipů se Bennett v průběhu let pokoušel o filmovou tvorbu. Počátkem roku 2016 publikoval 50minutový dokument „The Culture“ reflektující tehdejší hip hopovou scénu a kulturu v Chicagu, který vytvořil za nízkorozpočtových podmínek s technikou, kterou tehdy disponoval. Jako mikrofon pro rozhovory tehdy použil například svůj iPhone, který v současnosti používá pro natáčení v rámci série „Shot on iPhone“.⁵⁹

⁵⁶ Pena, Naeli. *Cole Bennett Is The Hip-Hop Video Director That Can Jump-Start Careers*, 2020 [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://studybreaks.com/tvfilm/cole-bennett-lyrical-lemonade/>>.

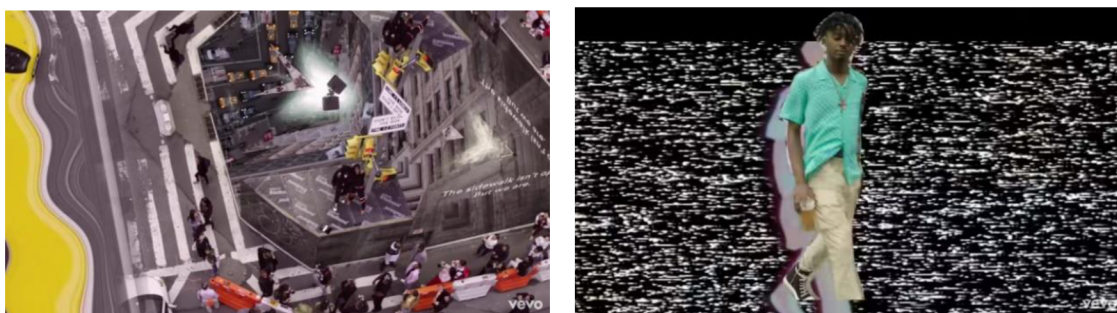
⁵⁷ Soulja Boy - "Workin It" (Official Music Video). In: YouTube [online]. 02.03.2016. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=mmwBklKhvfg>>. Kanál uživatele No More Heroes.

⁵⁸ Lil Pump - D Rose (Directed by Cole Bennett). In: YouTube [online]. 30.01.2017. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=6Prfg3vyZkA>>. Kanál uživatele Lyrical Lemonade.

⁵⁹ Linden, Evan. *Genius of the month: Cole Bennett*. 2021 [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://burbsent.com/genius-of-the-month-cole-bennett/>>.

Jeho osobitý styl se vyznačuje výraznou barevností stylizovaných prostorů a nadměrným používáním vizuálních efektů. K dnešnímu datu (10. 4. 2022) má na svém YouTube kanále Benett přes 20,7 miliónů odběratelů a za deset let jeho existence na něm publikoval 417 videoklipů, z nichž většina je vytvořena pro nejvýraznější jména americké rapové scény.

AWGE – skupina anonymních tvůrců orientujících se kolem americké rapové skupiny A\$AP Mob, jemuž dominuje jeden z historicky nejpoblárnějších současných tvůrců moderního rapu A\$AP Rocky. Toto uskupení se soustředí na umění ihned v několika oblastech. Jsou jimi hudba, módní a vizuální tvorba zahrnující videoklipy, fotografie a NFT. Charakteristickými rysy kreativního směřování tohoto kolektivu v oblasti videotvorby jsou digitální pohyblivé koláže a estetika 90.let. O experimentálním přístupu vypovídá videoklip Playboi Carti – Magnolia (2017)⁶⁰, kde se objevuje hned několik přístupů definujících estetiku AWGE. Jsou jimi zrcadlení, deformace obrazu a intenzivní kombinace obrazových prvků.

„Playboi Carti – Magnolia“ (2017).

V souvislosti s uskupení AWGE je důležité zmínit francouzského VFX umělce Nitetive, který na těchto postupech založil veškerý jeho vizuální projev a interpretuje je s vlastní, přidanou hodnotou. Jeho tvorba se vyznačuje výrazně barevnými abstraktními vizuály hraničícími s digitálním uměním a kreativními přechody. Jedním z nich je kupříkladu takzvaný klonovací efekt, který se objevuje v současných rapových videích po celém světě, bez výjimky českých produkcí.

⁶⁰ Playboi Carti - Magnolia (Official Video). In: YouTube [online]. 10.07.2017. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=oCveByMXd_0>. Kanál uživatele Playboi Carti.

5 Proces tvorby hudebních videoklipů

Tvorba hudebních videoklipů je komplexní proces zahrnující řadu procesů, jež jsou pro jeho finální podobu nezbytné. Profesionální produkce hudebních videí není práce jednotlivce, ale vyžaduje, aby se lidé s různými dovednostmi spojili a pracovali na společném cíli. Mezi klíčové tvůrčí profese patří:

Režisér – zapojuje se do každé tvůrčí fáze produkčního procesu, pomáhá při realizaci videoklipu a koriguje ostatní členy týmu, aby vykonávali svoji práci podle předpokladů.

Scénárista – jeho úkolem je vytvořit koncept, který odpovídá atmosféře skladby a umožňuje jeho vizuální interpretaci. Tento koncept následně převádí do podrobného scénáře, na jehož základě pracuje zbytek produkčního týmu.

Vedoucí výtvarného týmu – má na starosti celkovou vizuální koncepci videoklipu a dohlíží na design scény, výběr kostýmů a lokací.

Kameraman – je zodpovědný za zaznamenání videoklipu podle předpokladů technického scénáře. Skrze kameru vytváří vizuální styl videoklipu, stará se o expozici, hloubku ostrosti a další technické parametry, přičemž spolupracuje s režisérem a osvětlovačem, aby zajistil, že každá scéna bude zachycena v požadovaném úhlu a okamžiku.

Graffer – řídí tým techniků osvětlení a navrhuje provedení osvětlovacího plánu pro fázi produkce.

Steadicam operátor – je zodpovědný za technické nastavení stabilizačního zařízení Steadicam. Úzce spolupracuje s kameramanem, jeho asistenty a ostřiči.

Rozsah finančních nákladů na tvorbu současných videoklipů se pohybuje od dvaceti tisíc do milionu korun.⁶¹ V závislosti na rozpočtu interpreta pak může tým zahrnovat ještě další specializace jako například stylisty, fotografy či kameramany zákulisí celého procesu.

5.1 Preprodukce

Prvním klíčovým krokem celého procesu je koncept, tedy myšlenka celého videoklipu. V mnoha případech s náznakem konceptu či scénáře může přijít i samotný interpret.

⁶¹ Jan Strach: Nejdražší klipy dělám pro Rytmouse. Milion+ je taková vojna. In: YouTube [online]. 30.03.2021. [cit 2023-04-03]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=haYVFmpasxc>>. Kanál uživatele U Kulatého stolu.

Přední český režisér rapových videoklipů Jan Strach v rozhovoru pro rádio Wave se v souvislosti s tvorbou konceptu jeho videoklipů uvedl: „U každého je to jinak, například Yzomandias si spoustu svých scénářů vymýšlí sám a společně to jen domýšlíme. Někteří mi pošlou skladbu, nechají týden na rozmyšlenou, já jim pošlu scénář a jde se točit.”⁶²

Po stanovení konceptu a jeho následném převedení do scénáře je dalším krokem k přípravě produkce storyboard, tedy grafická ilustrace záběrů. Ten je velmi užitečný zejména při produkci, neboť poskytuje jasnou orientaci při natáčení materiálu.⁶³ Podobně jako u obsahu videoklipu je důležité mít představu o jeho stylu a vzhledu a na jejím základě obstarat potřebnou techniku, lokace, kostýmy a další nezbytné věci pro jeho realizaci.

5.2 Produkce

Ačkoli umělec může mít určitou vizi ohledně konceptuálního rámce svého hudebního videoklipu, obvykle je zapotřebí využít tým dalších profesionálů, kteří se společně podílejí na jeho tvorbě a produkci. Absence týmu odborníků se na kvalitě nízkorozpočtových videoklipu často odráží, ale zároveň díky tomu působí mnohem surovějším a autentičtějším dojmem.

5.3 Postprodukce

Jakmile je natáčení u konce, projekt se přesouvá do fáze postprodukce. V této fázi se surové záběry upravují a sestavují do souvislého videa. Fáze postprodukce zahrnuje také přidávání speciálních efektů, korekci barev a v ojedinělých případech rapových videoklipů i práci se zvukem.

5.4 Stříhová skladba hudebních videoklipů

Při sestavování posloupnosti záběrů v hudebních videoklipech lze vycházet z tradičních filmových postupů. Hudební videoklipy a hollywoodské filmy mají společný základní předpoklad, že vizuální informace je nejlepší sdělovat střídáním mezi třemi druhy záběrů – celkem, polocelkem a detailem. Každý záběr lze charakterizovat vztahem, který se vytváří mezi postavou a prostředím. V širokých záběrech je výraznější prostředí, v polocelku

⁶² Vladyka, Karel. „Když mi něco vadí, tak to nedělám.“: O tvorbě rapových videoklipů i módě s režisérem Janem Strachem, 2023 [online]. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <<https://wave.rozhlas.cz/kdyz-mi-neco-vadi-tak-nedelam-o-tvorbe-rapovych-videoklipu-i-mode-s-reziserem-8916132>>.

je vztah mezi postavou a okolím vyvážený a v detailu se stává postava vůči prostředí dominantní.⁶⁴

Avšak stříhový mechanismus v hudebních videoklipech se nespolehá na primárně lineární postup a principy kontinuálního stříhu, které jsou tradičně využívány pro simulaci přirozeného prostředí ve filmech, kde pravidlo 180 stupňů⁶⁵ a návaznost obrazu na zvuk působí autentickým dojmem filmového prostoru a času. Pro hudební videoklipy je typické vyobrazování interpreta či uskupení jako celku z mnoha perspektiv, a to skrz paralelní stříh, který často umožňuje vytvoření iluze, že se interpret objevuje současně ve vizuálně odlišných scénách.⁶⁶

Způsob stříhu v hudebních videoklipech je taktéž unikátní tím, že se nejedná jen o vizuální postup, ale o proces reagující na hudební podklad, často koordinovaný s rytmem, melodií a textem písně tak, aby tyto prvky hudby vizuálně zdůrazňoval. Například rychlý stříh může být použit k doprovodu instrumentálu s rychlým úderným tempem, zatímco pomalý stříh může zvýrazňovat lyrické pasáže.⁶⁷ Za účelem usnadnění práce s tempem využívá střihač často značení (tzv. markers), díky němuž si v reálném čase definuje rytmické prvky hudebního podkladu, jako jsou například údery bicích nástrojů, což mu zajišťuje přesnější stříhy.

⁶⁴ Vernallis 2001, s. 26.

⁶⁵ Pravidlo 180 stupňů v kinematografii znamená, že kamera by měla zůstat na jedné straně pomyslné čáry mezi postavami, aby byla zachována vizuální konzistence.

⁶⁶ Peeters, Heidi. *The Semiotics of Music Videos: It Must Be Written in the Stars*, 2004 [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <http://www.imageandnarrative.be/inarchive/issue08/heidipeeters.htm#_ftnref23>.

⁶⁷ Vernallis 2004, s. 27.

5.4.1 Typologie střihů v současných videoklipech

V eseji *The Kindest Cut: Functions and Meanings of Music Video* prezentuje americká mediální teoretička Carol Vernallis několik základních střihových postupů, které jsou v hudebních videoklipech běžné. Tyto postupy kategorizuje následovně:

- 1) **Skokový střih (jump cut)** – rozděluje souvislý sekvencionální záběr na dvě části, přičemž vzniká efekt posunu vpřed v čase.
- 2) **Vizuální sohda (graphic match)** – spojuje dva záběry na základě stejných kompozičních prvků, barvy či pohybu.

„Robin Zoot – Česká Floriida (2020)“.⁶⁸

- 3) **Rozdělení obrazu (split-screen)** – zobrazuje dvě nebo více scén na jedné obrazovce.

„Yzomandias – Designer Flow“ (2020).⁶⁹

- 4) **Rapid montáž** – rychlý sled krátkých, nesouvisejících záběrů s promyšlenou symbolikou.
- 5) **Pohybový střih** – dynamicky reaguje na pohyb ve scéně. Obvykle obsahuje falešné švenky, které jsou pro posílení autenticity pohybu dotvářeny digitálně.⁷⁰

⁶⁸ ROBIN ZOOT - ČESKÁ FLORIIDA feat. Koky & Yzomandias (official music video). In: YouTube [online]. 11.06.2020. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=k-T9-WZudIg>>. Kanál uživatele Milion Plus.

⁶⁹ Yzomandias - Designer Flow (official music video). In: YouTube [online]. 12.11.2020. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=ISlbX5Dc6Jw>>. Kanál uživatele Milion Plus.

⁷⁰ Vernallis 2004, s.175–198.

Tyto postupy samozřejmě nejsou výčtem, který by střiháči museli dodržovat a na něž by se měly omezovat. Díky současným technologiím mají totiž mnohem širší spektrum možností, jak záběry kreativně propojit. Kromě tradičních technik, jimiž je například klasické prolínání obrazu (tzv. crossfade), totiž disponují i pokročilejšími postupy jako time ramapping, wiper nebo nejrůznější maskovací metody. Nicméně, některé hudební videoklipy se vyznačují minimalizací, či úplnou absencí střihů. V těchto případech se často skládají z jednoho kontinuálního záběru nebo série předem promyšlených záběrů propojených v postprodukcí. Touto tematikou se podrobněji zabývám v kapitole „Fenomén přechodových efektů“.

5.5 Vizuální efekty

Vizuální efekty neboli VFX jsou procesy, které se používají k upravování obrazu v postprodukční fázi.⁷¹ Jsou běžné nejen ve velkorozpočtových videoklipech, ale v poslední době se staly dostupnými i pro amatérské režiséry hudebních videoklipů díky zavedení cenově dostupného animačního a kompozičního softwaru.⁷²

“Úspěšní režiséři hudebních videí vyvíjejí charakteristické styly, které dobře fungují s efekty, jejich nedokončeností, nesrozumitelností a rychlostí.”⁷³

5.5.1 Zelené plátno

Produkční proces s použitím modrého nebo zeleného pozadí se skládá ze tří hlavních prvků, jimiž jsou: popředí s objektem, pozadí se zeleným (nebo modrým) pozadím a cílové pozadí, do něhož je subjekt vložen. Tato technologie umožňuje vytvářet vizuály, které by byly v realitě nemožné nebo finančně nákladné.

Proces začíná ve studiu, kde je subjekt nasvícen a natočen podle podmínek korespondujících se zamýšleným virtuálním prostředím. Záběry se zeleným pozadím jsou prostřednictvím softwaru jako After Effects nebo Final Cut Pro následně klíčovány, což znamená, že z míst, kde se v původním záběru vyskytovala zelená, se stane průhledné pozadí (tzv. alpha matte). Díky tomu může editor v postprodukcí postavu či objekt zaznamenaný na zeleném plátně dosadit do jakéhokoliv prostředí v závislosti na jeho kreativité.

⁷¹ Byrne 2009, s. 3.

⁷² Schwartz 2007, s. 99.

⁷³ Vernallis 2004, s. 136.

Se zeleným plátnem se důvtipně pracuje v případě klipu „Úžasná pouť internetem“ (2021)⁷⁴ brněnského rapera Maniaka, na kterém se podílel internetový bavič stejnojmenné zábavné show Martin Mikyska, jejíž zpracování se nese v téměř identickém stylu internetového „meme“ prostředí. Stejně jako v předchozím příkladu se v něm interpret přesouvá napříč fiktivními lokacemi doplněnými o atmosférické efekty. V polovině stopáže navíc editor přiznává studio, ve kterém byl synchron původně zaznamenan.

Maniak & DJ Wich - Úžasná pouť internetem feat. Mikýř (2022)⁷⁴.

5.5.2 Virtuální produkce

Určitou nadstavbou klasického klíčování je Unreal Engine. Jedná se o software umožňující tvorbu 3D virtuálního prostředí, které lze následně za pomoci klíčovacích technik se zeleným nebo LED pozadím v reálném čase kombinovat s pohybem kamery za významně nižší náklady než při klasickém natáčení. Jedním z příkladů užití tohoto postupu je videoklip

⁷⁴ Maniak & DJ Wich - Úžasná pouť internetem feat. Mikýř (Official Video). In: YouTube [online]. 12.07.2021. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=EXR_P2HeBeE>. Kanál uživatele Ach Ano.

k písni „Redzed – Slavic Trapper” (2021)⁷⁵, v němž se částečně prolíná reálná scéna a simulované pekelné prostředí s hořícími objekty. Autor videoklipu Flashfaker použil Unreal Engine v kombinaci s VR motion capture zařízením, aby promítl pohyb reálné kamery do kamery ve virtuálním prostředí.

Virtuální prostředí ve videoklipu „Redzed – Slavic Trapper“ (2021).

5.5.3 Rotoskopie

Rotoskopie je maskovací technika, která na základě referenčního ořezu pomocí umělé inteligence vyselektuje a extrahuje objekt, jehož okraje můžou být rozostřeny, rozšířeny či zúženy.⁷⁶ Díky tomu vzniknou dvě samostatné vrstvy pozadí a objektu, které můžeme nezávisle na sobě upravovat.

V některých případech se rotoskopie využívá se záměrem deformace pozadí, dosažení efektů, distorzí, textur nebo animací textů za vyříznutý objekt. Výhodou tohoto postupu je, že dokáže izolovat objekty, aniž by bylo nutné mít ve scéně zelené pozadí.

Využití rotoskopie ve videoklipu „Yzomandias – Jedna Dva“ (2021).

⁷⁵ REDZED - SLAVIC TRAPPER (Official Video). In: YouTube [online]. 15.08.2021. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=LN2R20Y-_jg>. Kanál uživatele †REDZED†.

⁷⁶ Bratt 2011, s. 20.

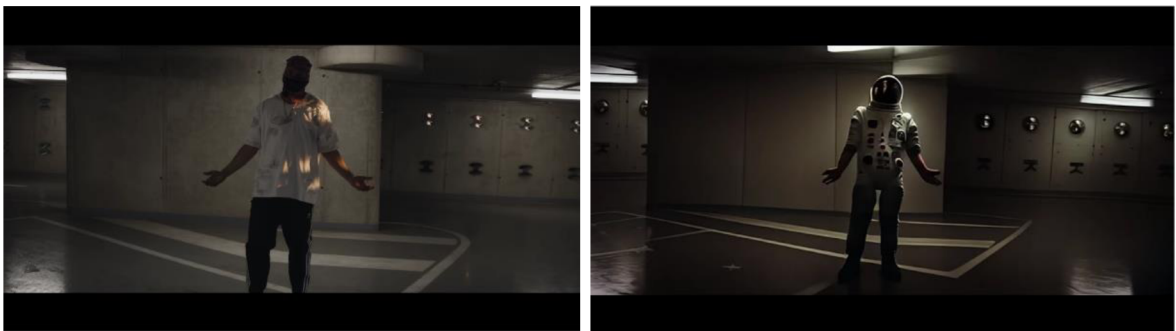
5.5.4 Modifikace obrazu

Pro umocnění atmosféry videoklipu a vizuálního zážitku pro diváka využívají editoři techniky, pomocí kterých obraz různě upravují a modifikují. Mezi nejpoužívanější z nich patří kupříkladu simulace VHS imitující zvlnění a barevné zkreslení starých videokazet, záře, digitální glitch efekty, chromatické aberace, zrcadlení a rozostření. Tyto efekty, na které odkazuje většina naučných YouTube tutoriálů zabývajících se rozbořením populárních rapových videoklipů, jsou součástí balíčku pluginů Red Giant Universe a Boris FX Sapphire.

5.5.5 Integrace AI

Umělá inteligence (AI) se v dnešní době stává stále významnější technologií v mnoha odvětvích a video produkce není výjimkou. I přestože je tento fenomén stále v rané fázi vývoje, již poskytuje nástroje, které jsou pro VFX editory užitečné. Kupříkladu český open source AI software EbSynth je schopný na základě referenčního snímku automaticky stylizovat obraz.

Ve videoklipu Hugo Toxxe „Nikdy brouk“ (2023)⁷⁷ funguje umělá inteligence jako generátor alternativní reality, která se v určitých sekvencích videa prolíná s reálnou scénou, již různě doplňuje a deformuje. Je důležité podotknout, že umělá inteligence existuje teprve krátkou dobu a je velmi pravděpodobné, že na její využití bude při tvorbě vizuálních efektů v budoucnu kladen větší důraz.

Reálná scéna (vlevo) prolínající se do fiktivního světa umělé inteligence (vpravo).

⁷⁷ Hugo Toxxx – NIKDY BROUK (NBA) prod. Nioh (Official #1 AI Music Video). In: YouTube [online]. 05.02.2023. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=he8tr7ZhxWA>>. Kanál uživatele Hypno808.

5.5.6 Fenomén přechodových efektů

Přechod můžeme popsat jako jakýkoliv pohyb dvěma záběry. Přechody mohou mít mnoho různých forem, a to od klasického střihu přes prolínání až po maskování a 3D animace.

V rapových videoklipech se v posledních letech objevují tendence k vytváření plynulé návaznosti mezi scénami za pomoci kombinace pohybu kamery a následné animace masky v postprodukcii. Díky tomuto efektu může divák získat dojem, že sleduje nepřerušovaný a souvislý záběr, přestože se v něm střídají různé scény.

Rovnou několik typů těchto přechodů demonstruje šestiminutový videoklip k písni „Melanž feat. Niktendo“ (2020)⁷⁸ od předního českého rappera Yzomandias, který je kontinuální audiovizuální reprezentací všech tří písní na stejnojmenném hudebním projektu. V úvodní části například Yzomandias přijde ke kameře, přehodí přes ni šátek a v momentě, kdy je objektiv kompletně překryt, se záběr prolne do dalšího záběru, kde šátek z kamery sundává a objevuje se v autě jedoucím po poli. Dalším často využívaným přechodem je švenk kamery do tmy nebo země, ze které pak kamera vyjíždí v navazujícím záběru.

V některých případech může být tento typ přechodu doplněn o zvukové efekty (tzv. swoosh) pro posílení autenticity pohybu, jako je tomu například ve videoklipu „Hugo Toxx – Esc“ (2022)⁷⁹, kde stabilizovaná kamera (pravděpodobně za použití steadycamu či gimbálu) „proplouvá“ prostorem a prolíná se do nových prostředí skrze díry ve zdi. Návaznost záběrů lze vytvořit i za pomoci intenzivní změny ohniskové vzdálenosti tzv. „zoom in & zoom out“ v kombinaci se stříhovou technikou vizuální shody. Na tomto postupu je kupříkladu založena většina přechodů ve videoklipu „ASAP Jarda – Psanec“ (2019)⁸⁰.

⁷⁸ Yzomandias - Melanž feat. Nik Tendo (official music video). In: YouTube [online]. 13.08.2020. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=jojRxf2qvqs>>. Kanál uživatele Milion Plus.

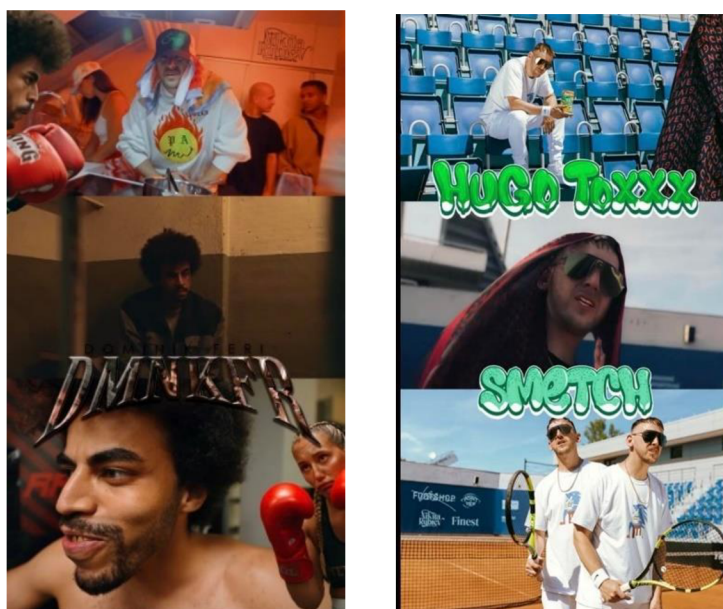
⁷⁹ Hugo Toxxx - Esc (Official Music Video). In: YouTube [online]. 10.03.2022. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=w2p_SRrEsaI>. Kanál uživatele Hypno808.

⁸⁰ ASAP JARDA & ONIBABA — PSANEC | OFIŠL KLIP. In: YouTube [online]. 30.06.2019. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=axZaM76SWEw>>. Kanál uživatele OPAK DISSU.

5.6 Propagace hudebních videoklipů

Ačkoliv je videoklip sám o sobě propagačním nástrojem s hlavní funkcí posílit viditelnost interpreta, pro jeho úspěšné fungování v mediálním prostoru je třeba jej aktivně propagovat, aby oslovil širší masu publika.

Jako forma propagace se často používá krátká atraktivní upoutávka z videoklipu v poměru 9:16, která se sdílí prostřednictvím sociálních sítí jako Instagram, Twitter či Tik Tok. Interpreti často sdílejí tyto zpravidla 15–30sekundové upoutávky se svými fanoušky, aby je mohli dále šířit a podpořit tak propagaci. Tímto způsobem může umělec získat tisíce diváků, aniž by za propagaci musel platit. Hudební videoklipy mohou být také propagovány například během živých vystoupení, v jejichž průběhu se promítá jejich premiéra.

Vertikální upoutávky k videoklipům Huga Toxxe – „DMNKFR“ (2021)⁸¹ a „Smetch“ (2021)⁸².

⁸¹ Hugo Toxxx - DOMINIK FERI #DMNKFR (OFFICIAL MUSIC VIDEO). In: YouTube [online]. 22.08.2021. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=PKQQsPmRuSY>>. Kanál uživatele Hypno808.

⁸² Hugo Toxxx - SMETCH (Official Music Video). In: YouTube [online]. 25.07.2021. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=9GxYKoty138>>. Kanál uživatele Hypno808.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřil na komplexní popis hudebního rapového videoklipu. Nastínil jsem jeho vývoj od doby jeho počátků do současnosti, a to především v českém prostředí. Představil jsem proces vzniku rapových videoklipů, který je mi osobně velmi blízký, neboť jsem se na nich několikrát podílel jako kameraman, střihač a VFX tvůrce.

V bakalářské práci jsem se blíže zaměřil na rozbor stříhové skladby hudebních videoklipů, jejich typologii a též na představení různých druhů vizuálních efektů, bez nichž si lze tvorbu současného videoklipu jen těžko představit.

Dále jsem uvedl současné české a zahraniční režiséry a na konkrétní příkladech jsem představil jejich tvorbu. Ačkoliv se o téma rapového hudebního videoklipu zajímám již od mládí, díky mé bakalářské práci se mi do této problematiky podařilo ještě hlouběji proniknout a objevit nové, mně dosud neznámé postupy, které budou výchozí inspirací pro moji další tvorbu. Domnívám se, že obdobným způsobem by moje bakalářská práce mohla být přínosná nejenom pro příznivce rapové hudební produkce, ale především pro začínající autory a tvůrce rapových hudebních videoklipů.

Rád bych zdůraznil, že během zpracování obou částí mé bakalářské práce jsem získal nejen nové dovednosti, ale také jsem si uvědomil, jakým směrem bych chtěl vyvíjet svou profesní kariéru. S ohledem na to, že se zajímám o videoprodukcí, bych se rád připojil k týmu kreativních jedinců, kde bych mohl svými schopnostmi přispět při spolupráci na inovativních projektech.

Další posun vývoje v této oblasti vizuální tvorby osobně předvídám v souvislosti s nástupem fenoménu umělé inteligence a s napětím očekávám, jaké prvky a možnosti tento trend v budoucnosti přinese.

Praktická část

Přestože se v teoretické části mé bakalářské práce zabývám hudebním videoklipem, rozhodl jsem se pro tvorbu krátkého dokumentárního snímku, který se soustředí na tvůrčí proces a aktivity spojené s debutovým albem pražského rapového uskupení DRO (Divadelní Rapový Orchester). Hlavním důvodem mého rozhodnutí je fakt, že v uplynulých dvou letech se tvorba rapových klipů stala téměř každodenní součástí mého života – ať už se jedná o vzdělávání v této oblasti, nebo samotnou tvorbu.

Další motivací je skutečnost, že v průběhu téměř čtyřicetileté existence této hudební formy bylo v Česku vyprodukováno pouze nepatrné množství dokumentů, které se touto tematikou zabývají. Konkrétně se jedná o snímky "Česká RAPublika" (2008), "20ers: Různí" (2008), "Kmeny: Rap" (2015) a desetidílnou dokumentární sérii "RapStory" (2021).

V úvodu práce jsem zmínil, že jsem od raného věku příznivcem rapové scény a přispívám do ní nejen jako tvůrce videoklipů, ale také jako interpret, díky čemuž znám hodně lidí, kteří se rapu aktivně věnují. Skupina DRO je podle mého názoru výjimečná nejen svojí lyrickou poetikou, jíž pojímá s určitou nadsázkou a důvtipem, ale také přístupem k vizuálnímu pojetí celého projektu, za kterým stojí převážně samotní interpreti. Konkrétně se jedná o videoklip „Ulita“ a atypický koncept vzhledu fyzického nosiče jejich debutového alba.

Preprodukce

Při tvorbě praktické části mi v orientaci pomohl stručný bodový scénář, ve kterém jsem si stanovil, jaké části tvůrčího procesu interpretů bych chtěl zaznamenat. Konkrétně to byly výpovědi interpretů, které jsem se vzhledem k charakteru praktické části rozhodl zaznamenat v jejich přirozeném prostředí, tedy v nahrávacím studiu, pražských ulicích a na koncertech.

Vzhledem k tomu, že natáčení dokumentu započalo v listopadu 2022, kdy již byly stopáže vokálů zaznamenané, jsem se rozhodl zaměřit na fázi finálního mixu písní, živá vystoupení a natáčení hudebního videoklipu. Další části dokumentu, jako rozhovor s interprety v pořadu „Scéna s Opakem Dissu“ na rádiu Wave a otevírání rapového baru „DCGC“ vplynuly postupem času, což původní posloupnost scénáře a představu o stopáži přibližně deseti až dvanácti minut zásadně změnilo. Díky těmto událostem, které se spontánně vyskytly v průběhu natáčení, se finální video skládá z více dějství, než jsem předpokládal, a má celkovou délku osmnáct minut.

Produkce

Pro zaznamenání obrazu jsem rozhodl pracovat s vlastní APS-C kamerou Sony Alpha 6300, a to zejména kvůli tomu, že ji mám neustále k dispozici. Pro docílení zpomalených záběrů jsem využil formát Full HD, který mi umožnil natáčet v padesáti snímcích za sekundu. Ostatní záběry jsem natáčel v rozlišení 4K, což mi vzhledem k zamýšlenému exportu ve Full HD umožnilo přibližovat videa bez výrazné ztráty kvality. Za účelem navození atmosféry rapových videoklipů z 90.let jsem také pracoval s digitální videokamerou Sony VX2000. a zvuk jsem po většinu času zaznamenával separátně prostřednictvím klopových mikrofonů Sennheiser EW122 do audio rekordéru Zoom H5. Rozhovory s interprety jsem se snažil vizuálně oddělit rozdělením kompozice do levého a pravého zlatého řezu. Dalším odlišovacím prvkem je taktéž barva pozadí (modrá a červená).

Během produkce jsem se setkal s několika zásadními faktory, které měly na finální podobu dokumentů negativní vliv. Hlavním nedostatkem bylo práce s časem. Vzhledem k tomu, že se skupina skládá ze tří členů (Josef K., Derice Mortensen a Lu2 Vinyl Flexer) bylo vyjma koncertů občas obtížné najít ideální čas pro společné setkání. V důsledku toho jsem se rozhodl zaznamenat vstupy interpretů separátně tak, aby na sebe logicky navazovaly a doplňovaly se. Dalším problémem tohoto projektu bylo, že jsem na něm pracoval sám a musel se tak soustředit na skript, práci s kamerou a zvukovým zařízením zároveň, což mi nedovolilo věnovat se každé složce s maximální koncentrací.

Postprodukce

Záznam jsem vždy bezprostředně po natáčení synchronizoval v programu Adobe Premiere Pro 2023 a kategorizoval jej podle obsahu do jednotlivých složek a sekvencí, což mi pomohlo zejména při orientaci v materiálu, který jsem později ve fázi stříhu na základě jeho kontextu dosazoval do souvislého celku s chronologickou posloupností. Po dokončení hrubého stříhu jsem provedl drobné barevné korekce a doplnil jej o další vizuální prvky – VHS, fotografie a loga.

Když pomínu fakt, že se moje původní představa o obsahové i vizuální stránce dokumentu v průběhu tvorby mírně změnila – konkrétněji délkou stopáže, absencí záznamu nahrávání rapu a drobnými technickými nedostatky zvuku, kterých jsem si během postprodukce všiml, považuji finální výstup za solidní a slibný pro jeho budoucí pokračování, na kterém bych se rád podílel v rozsáhlejší produkčním týmu.

Bodový scénář

Předpokládaná stopáž: přibližně 10-12 minut.

Rozhovory (4K) pro možnost ořezu, Full HD 50s pro zpomalené akční záběry.

Výbava na rozhovory: LED přenosné světlo, kamera, stativ, porty a rekordér, sluchátka

Zaznamenat:

- Nahrávání vokálů, mix audiostop (studio u Yenzeeho doma)
- Rozhovory se všemi členy uskupení (Josef K. – metro, exteriér? Yenzee a LU2 studio)
- Propojení s bikerskou komunitou „WDGF Raiders“?
- Natáčení videoklipu
- DJské dovednosti LU2 – stručný popis
- Koncerty (16.12 – křest alba DRO)
- Vtipné momenty ze zákulisí tvorby

Dotazy na interprety:

- Co je to DRO a jaký je jeho koncept?
- Proč zrovna Divadelní Rapový Orchester?
- Má identita psa na obalu CD hlubší význam?
- Jak se k vám připojil LU2?
- Jak vnímáš koncerty? Jaký byl nejlepší a jaký naopak nejbizarnější?
- Vyhovuje ti kolektivní tvorba?

Zamýšlená dějová posloupnost:

1. Představení – Definice DRO (z rozhovorů) 2. Nahrávání vokálů a tvorba instrumentálů, 3. Natáčení videoklipu k jedné z písní, 4. Lu2 scratchuje audiostopy, 5. Představení CD (design, myšlenka), 6. Křest CD a další koncerty (konec).

Obrazová příloha

Odkaz na dokument: <https://www.youtube.com/watch?v=X6P6E7xbOfU>

Terminologický slovník

Boombap – styl rapu, který se vyznačuje těžkými bicími a jednoduchými zvukovými smyčkami, které jsou charakteristické pro hip hopovou hudbu 80. a 90. let.

Distorze – efekt, který způsobuje zkreslení obrazu. Může mít různé formy, jako jsou rozmazání, zkreslení perspektivy či pixelizace.

Glitch – nežádoucí chyba, která se projevuje náhodným a nepravidelným výpadkem obrazu nebo zvuku. V rapových videoklipech je glitch používán záměrně s cílem dosažení abstraktních efektů.

Motion capture – technologie, která umožňuje zaznamenat člověka a reálném čase jej přenést do virtuálního prostředí.

One-take – kontinuální záběr nepřerušovaný stříhem.

Rap – hudební žánr založený na mluveném slově v rytmu hudebního doprovodu, často se zaměřením na sociální a politické témata.

Švenk – filmová technika, která umožňuje plynulé horizontální a vertikální pohyby kamery z jedné strany na druhou.

Synchron – typ záběru, v němž jsou pohyby úst umělce synchronizovány s textem písně.

Time Remapping – postprodukční technika umožňující zrychlit nebo zpomalit záběry v konkrétních částech.

Trap – styl rapu vyznačující se syntetickými zvuky, silným basem a často explicitními texty založenými na tématech jako je drogová kultura, pouliční život a móda.

VHS – zkratka pro Video Home System, což je analogový formát pro nahrávání a přehrávání videa. Jeho obraz se vyznačuje barvitým zvlněním a nízkým rozlišením.

VR – označení pro virtuální realitu.

Wipe – přechod mezi dvěma záběry pomocí pruhu, šikmé masky nebo směrovým rozostřením.

Zdroje a prameny

Literatura

ALTMAN, Rick. *Silent Film Sound*. New York: New York : Columbia University Press, 2004. ISBN 0231116624.

BRATT, Benjamin. *Rotoscoping - Techniques and Tools for the Aspiring Artist*. 2011. ISBN 978-0-240-81704-0.

BYRNE, Bill. *The Visual Effects Arsenal: VFX Solutions for the Independent Filmmaker*. 2009. ISBN 978-0-240-81135-2. Dostupné z: <http://ommolketab.ir/aaf-lib/f191pak6alepqo7memug0emgc7qjzg.pdf>

DALY, Steven a Nathaniel WICE. *Encyklopedie alternativní kultury*. Brno: Books, 1999. Nové obzory (Jota). ISBN 80-724-2065-8.

GEORGE, Nelson. *Hip hop America*. 1. New York: Penguin books, 1998. ISBN 01-402-8022-.

GOODWIN, Andrew. *Dancing in the Distraction Factory: Music Television and Popular Culture*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1992. ISBN 0816620636.

JAMES, David E. *Rock 'N' Film Cinema's Dance with Popular Music*. Oxford University Press, 2016. ISBN ISBN 978-0-19-938761-8.

RAILTON, Diane a Paul WATSON. *Music Video and the Politics of Representation*. Edinburgh University Press, 2011 ISBN 9780748671021.

SCHWARTZ, Lara M. *Making music videos: Everything You Need to Know from the Best in the Business*. New York: Billboard Books, 2007. ISBN 978-0-8230-8368-8.

SHORE, Michael. *The Rolling stone book of rock video*. Quill, 1984. ISBN 9780688039165

SZCZEPANIK, Petr (1998): „Videoklip. Proměna diváka a elektronická tělesnost. Pragmatický obrat v teorii filmu a populární kultury I.“ Biograph. Magazín pro film a nová média, č. 5.

TKÁČ, Vojtěch. *Počátky a vývoj českého hip hopu v tuzemských hudebních časopisech*. Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Prze.

VERNALLIS, Carol. *Experiencing music video : aesthetics and cultural context*. Columbia University Press, 2004. ISBN 0-231-11798-1.

VERNALLIS, Carol. *The kindest cut: Function and meaning of music video editing*. Stanford University, 2001.

ZELENÝ, Martin a Michal STRAKA. Česká hudební amatérská a poloprofesionální audiovizuální tvorba na počátku 21. století. *Illuminace*. 2021, 33. ročník 1.vydání.

Internetové zdroje

Carlsson, Sven E. *Audiovisual poetry or Commercial Salad of Images? - Perspective on Music Video Analysis*, 2013 [online]. [cit. 2023-03-21].

Dostupné z: <http://filmsound.org/what_is_music_video/>.

HipHopStage. *10 nejdůležitějších momentů v dějinách české Hip Hop scény*, 2018 [online]. [cit. 2023-03-22].

Dostupné z: <<https://www.hiphopstage.cz/10-nejdulezitejsich-momentu-v-dejinach-ceske-hip-hop-sceny/>>.

HipHopStage. *TOP 20 českých rapových labelů podle sledovanosti na Youtube*, 2020 [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <<https://www.hiphopstage.cz/top-20-ceskych-rapovych-labelu/>>.

Horák, Ondřej. *Momenty českého rapu #1: Od Manželů přes WWW až po Chaozz a PSH*, 2019 [online]. [cit. 2023-03-28].

Dostupné z: <<https://www.biggmagg.cz/articles/7492/momenty-ceskeho-rapu-1-od-manzelu-pres-www-az-po-chaozz-a-psh>>.

Linden, Evan. *Genius of the month: Cole Bennett*. 2021 [online]. [cit. 2023-04-10].

Dostupné z: <<https://burbsent.com/genius-of-the-month-cole-bennett/>>.

Meixner, Mary, *Sémiotika hudebních videoklipů: Je to ve hvězdách*, 2011 [online]. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <<http://25fps.cz/2011/peeters/>>.

Miko, Martin. *Klikatá cesta Chaozzu: Za vyprodanými koncerty stály v minulosti vypískané shows i rány lahvi do hlavy*, 2019 [online]. [cit. 2023-03-29]. Dostupné z:

<<https://g.cz/klikata-cesta-chaozzu-za-vyprodanymi-koncerty-staly-v-minulosti-vypiskane-shows-i-rany-lahvi-do-hlavy/>>.

Pajerová, Hedvika. *TOP 10 nejstarších videoklipů, které formovaly českou rapovou scénu*, 2017 [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <<https://www.ireport.cz/clanky/style/top-10-nejstarsich-videoklipu-ktere-formovaly-ceskou-rapovou-scenu>>.

Palmer, Tamara, *How the 'Billie Jean' Video Changed MTV*, 2013 [online]. [cit. 2032-04-07]. Dostupné z: <<https://www.theroot.com/how-the-billie-jean-video-changed-mtv-1790895543>>.

Peeters, Heidi. *The Semiotics of Music Videos: It Must Be Written in the Stars*, 2004 [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <http://www.imageandnarrative.be/inarchive/issue08/heidipeeters.htm#_ftnref23>.

Pena, Naeli. *Cole Bennett Is The Hip-Hop Video Director That Can Jump-Start Careers*, 2020 [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://studybreaks.com/tvfilm/cole-bennett-lyrical-lemonade/>>.

Strkey, Arun. *Looking back at 'The Jazz Singer', the very first 'talkie' film*, 2021 [online]. [cit.2023-03-27]. Dostupné z: <<https://faroutmagazine.co.uk/the-jazz-singer-history-al-jolson/>>.

Vole, Maria, *How MTV changed the face of music videos*, 2022 [online]. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <<https://www.readersdigest.co.uk/culture/music/the-evolution-of-mtv-and-music-videos>>.

Vladyka, Karel. „*Když mi něco vadí, tak to nedělám.*“: *O tvorbě rapových videoklipů i módě s režisérem Janem Strachem*, 2023 [online]. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <<https://wave.rozhlas.cz/kdyz-mi-neco-vadi-tak-nedelam-o-tvorbe-rapovych-videoklipu-i-mode-s-reziserem-8916132>>.

Warped Factor, *I Want My MTV: The Evolution Of The Music Video*, 2021[online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <<http://www.warpedfactor.com/2021/07/i-want-my-mtv-evolution-of-music-video.html>>.

iDnes. *SuperCrooo dávají na frak SuperStar*, 2005 [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/kultura/hudba/supercrooo-davaji-na-frac-superstar.A050601_112600_hudba_kot>.

iDnes. *Televize omezila klip hanici SuperStar*. 2005 [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/kultura/hudba/televize-omezila-klip-hanici-superstar.A050808_103553_zpr_kultura_kot>.

Rozhovory

Jan Strach: Nejdražší klipy dělám pro Rytmuse. Milion+ je taková vojna. In: YouTube [online]. 30.03.2021. [cit 2023-04-03]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=haYVFmpasxc>>. Kanál uživatele U Kulatého stolu.

Petr Simon – GENERACE M - MEISTER GENERATION NIGHTCAST. In: YouTube [online]. 15.07.2021. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=fAluOZGJ2yY>>. Kanál uživatele Jägermeister (CZ).

Seznam videoklipů

Arleta – Sex

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Ki0oXsdAOAc>

Asap Jarda – Psanec

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=axZaM76SWEw>

Azurit Kingdom – Cizí tváře

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tGRFOPPyt0c>

Chaozz – Policijééé

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MmNKvOKv9Lo>

Hugo Toxx – Esc

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=w2p_SRResaI

Hugo Toxx – DMNKFR

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PKQQsPmRuSY>

Hugo Toxx – Meleme meleme kávu feat. Vladimír 518

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=i1jIPHgX3ak>

Hugo Toxx – Nikdy brouk (NBA)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=he8tr7ZhxWA>

Hugo Toxx – Smetch

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9GxYKoty138>

Lil Pump – D Rose

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=6Prfg3vyZkA>

Lil Xan – Midnight in Prague

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=WKWYmQahu8E>

Maniak – Úžasná pouť internetem

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=EXR_P2HeBeE

Manželé – Všichni hrajou dobře jen my hrajem špatně

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nJQHzaMiww>

Orion - Vesmírnej odpad

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=e8zeEet706E>

Pastor – Crime Story

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=aX5J2ymTaig>

Playboi Carti – Magnolia

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=oCveByMXd_0

PSH – Jižák

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AKfEQ1cGyqc>

Redzed – Slavic Trapper

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=LN2R20Y-_jg

RUN DMC - Rock Box

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=GND7sPNwWko>

Robin Zoot – Česká Floriida

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=k-T9-WZudIg>

Smack One – Molotow I. / Molotow II.

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=BDz0FINCA7E>

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=joS8GmN1ulQ>

Soulja Boy – Workin' It

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mmwBklKhvfg>

Supercroo – Superstar

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=OH93YEQyMbe>

Viktor Sheen - Sérum

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=kJHW8fWCDEk>

WWW - Noční Můra

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yzg74OTuXU4>

YZO Empire - F *ck swag pt.II feat. HAHA Crew

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Ebt_tirrWRI

Yzomandias - Jedna Dva / Melanž / Designer Flow / Co ty oči feat. Niktendo

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Yv2p-ffhj1M>

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jojRxf2qvqs>

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lSlbX5Dc6Jw>

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1ufQan5qCKI>

Řezník - Noc plná překvapení

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yXHv7EQ7Gos>